

ustadoše jedan za drugim na Stajkovca što on „svojim primedbama zadržava radnju skupštine“ i skupština bez brige primi predlog čačanskog poslanika da se produži čitanje ustava, a posle da se „saslušaju ministri“. Skupština je, dakle, uglavnom sazvana da joj se pročita ono što je napisala vlada, primedbe poslanika „zadržavaju“ rad skupštine, a primedbe i objašnjenja ministara rešavaju. Dok fakta i podobni pojmovi vladaju u skupštini, dotle nije vredno govoriti ni o ministarskoj odgovornosti (pa ma kakva ona bila), ni o pravu skupštine da predlaže menjanje ustava, osobito pošto je isključena sva inteligencija po izboru, a, međutim, uvedena „inteligencija“ po naredbi vlade. Mi stoga završujemo kritiku pojedinosti u ustavu. Ostaje nam da pregledamo još opšti pravac i načela ustava da možemo zaključiti kakve „reforme“ možemo očekivati od nove vlade i šta otuda ističe za srpski narod.

IV poglavlje

U društvu vladaju zakoni tako isto kao i u svim drugim pojavama u prirodi — to je načelo što ga izriče suvremena nauka. Nije dosta, na priliku, samo uhvatiti zločinca i kazniti ga pošto je on već učinio zločinstvo. Ma kakve bile kazne, — varvarske ili čovečne — statistika pokazuje da od načina kazni ne zavisi broj zločinstava i prestupa, već da zavisi od opštih uslova društva, kao: materijalnog blagostanja, stepena razvitka porodičnih i društvenih ustanova, itd. To isto važi, na priliku, i za broj parnica koje se u danim okolnostima dešavaju u društvu, za bune, prevrate, jednom reči za sve što se događa u društvu. Sve to ima osnova u samom društvu. Je li, dakle, pojedinac osiguran za svoj život ili imanje što ima samo „vlasti“ koje će uhvatiti i kazniti zločinca. Šta se mene tiče, pošto sam ja porobljen, popaljen ili ubijen, što će vlast uhvatiti i kazniti zločinca, pa ma kakva ta kazna bila. U interesu je svake ličnosti, pre svega, da se to s njime ne dogodi. Vlast može da upravlja samo sa svršenim faktom; da predupredi kakav događaj ona nema sile, jer njihov uzrok leži u ekonomnim, socijalnim i političnim odnošajima naroda. Tako isto nije dovoljno samo da vlada ima sile da uguši bune ili revolucije. U interesu je naroda da se bune i revolucije ne događaju, dakle, da se uklone uzroci koji njih izazivahu. Ti uzroci leže opet u ekonomnim i socijalnim odnošajima sugrađana (razume se da ovi odnošaji često stoje u zavisnosti od političnih odnošaja). Osnovno je dakle, pravilo u svakoj društvenoj politici koja ima za